

BÄTTRE FÖR ALLA!

BASANPASSNINGSPROGRAM FÖR FLERBOSTADSHUS

Antaget av kommunfullmäktige
2004-09-16 § 142

BASANPASSNING – BÄTTRE FÖR ALLA

Enligt FN:s standardregler skall personer med funktionsnedsättning tillförsäkras delaktighet och jämlikhet. Detta gäller även tillgänglighet till bostäder. Utifrån individens behov och rättigheter samt den lagstiftning som styr insatserna till enskilde, skall det finnas möjligheter att bo kvar i sin bostad oavsett behovet av vård och omsorg. Kravet på bostadens utformning och eventuella anpassning, skall därför tillgodose både ergonomiska och individuella behov för den boende, anhöriga och vid omvårdnad även personal.

Basanpassning innebär att vid planering och projektering av bostäder och dess närmiljö, skall utgångspunkten vara en anpassningsbar utformning. En individuell bostadsanpassning skall därför minska behovet av stora ingrepp och kostnader, förutsatt att de krav och rekommendationer som framkommer av detta program följs. Basanpassningen skall tillgodose den grundläggande tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.

Basanpassningsprogrammet har arbetats fram genom samarbete mellan handikappråden, tjänstemän från vård och omsorgs verksamheten och byggnadskontoren inom kommunerna i Sydöstra Skåne. BBR, Boverkets byggnadsregler, BFS 1993:57 med ändring t.o.m. 2002:19, ligger till grund för programmet.

Basanpassningsprogrammets krav skall uppfyllas vid nybyggnation av flerbostadshus i kommunal regi samt vid nybyggnation av flerbostadshus på kommunalt köpt mark. Basanpassningsprogrammet skall också kunna användas för att ge råd och rekommendationer vid projektering av bostäder i privat regi.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

AVSNITT	RUBRIK	SIDAN		AVSNITT	RUBRIK	SIDAN
1	ALLMÄNT	1		6	RUMSBUNDEN STANDARD	19
1.1	YTSKIKT	1		6.1	KAPPRUM / HALL I LÄGENHET	19
1.2	NIVÅSKILLNAD	1		6.2	INNERDÖRR	20
1.3	MATERIALVAL	2		6.3	INREDNING	20
1.4	ELINSTALLATION	3		6.4	KÖK	21
1.5	VVS	4		6.5	HYGIENRUM	22
1.6	SCHAKT	5		6.6	KLÄDKAMMARE OCH FÖRRÅD	24
				6.7	BOSTADSRUM	25
2	UTEMILJÖ	5		6.8	BALKONG / UTEPLATS	26
2.1	ANGÖRING	5				
2.2	PARKERING	6				
2.3	GÅNGVÄG	7				
3	BOSTADSKOMPLEMENT	9		7	FÄRGSÄTTNING	26
3.1	SOPUTRYMME / ÅTERVINNINGSCENTRAL	9				
3.2	GARAGE	9				
3.3	DÖRR	10				
4	ENTRÉ TILL BYGGNAD	10				
4.1	RAMP	10				
4.2	VILPLAN	11				
4.3	KODLÅS OCH PORTTELEFON	12				
4.4	ENTRÉDÖRR	12				
4.5	SKYLTNING	13				
4.6	VINDFÅNG	13				
4.7	BREVLÅDA	14				
5	HISS OCH TRAPPA	14				
5.1	HISS	14				
5.2	TRAPPA	15				

1. ALLMÄNT

1.1. YTSKIKT

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
1.1.1.		
Ytskikt på golv och väggar skall dras bakom och under inredning som är flyttbar eller som inte är inbyggd.		Avser fristående skåp, flyttbara köksinredningar och flyttbara inredningar i klädkammare. Fristående förvaringsskåp placeras med lätt borttagen fästordning.
1.1.2.		
Hygienutrymmen förses med halksäkert golv.		Friktionstal vid halkning skall minst vara klass 5 enligt SS (Svensk Standard) 92 35 51 T1.

1.2. NIVÅSKILLNAD

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
1.2.1.		
I duschrum skall golvet läggas med jämnt fall till golvbrunn, max. lutning 1:50. Stegvisa nivåskillnader får inte förekomma.		Golvbrunn bör placeras så långt från dörr som möjligt.

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
1.2.2.		
Till entré, gemensamhetslokal, soprum, tvättstuga, förråd, skall i första hand användas dörrtyper som inte behöver tröskel. Dörrar som behöver tröskel, skall ha samma nivå som golvet invändigt, utvändigt max. 20 mm nivåskillnad. Tröskel skall vara avfasad 20°. Beträffande altan/balkongdörr se punkt 6.8.		Ju lägre eventuella tröskelhöjder kan hållas, desto bättre tillgänglighet erhålls. Om man (som t.ex. fuktskyddsåtgärd) önskar större nivåskillnad mot altan/balkong, skall detta vid behov kompenseras med t.ex. trätrall.
1.2.3.		
Balkonggolvet får luta max. 1:50 ut från fasaden.		
1.2.4.		
Lägenhetsdörr som vetter ut mot trapphus förses med tröskel. Nivåskillnaden får uppgå till max. 20 mm.		
1.2.5.		
Nivåskillnader mellan ytskikt skall undvikas.		

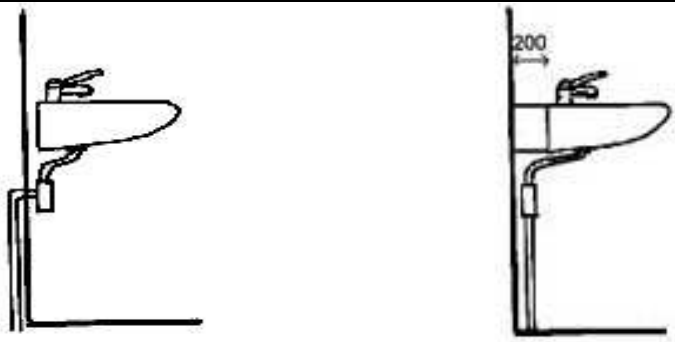
1.3. MATERIALVAL

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
1.3.1.		
Allergiframkallande material, även träd och växter, skall inte användas.		Hänvisning till Astma och Allergi Förbundet. Litteraturförslag: "Vådliga och vänliga växter i vår närmiljö", Sven-Olov Strandhede.

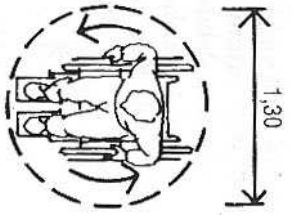
1.4. ELINSTALLATION

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
1.4.1.		
Alla huvudledningar skall vara av typen 5-ledare system.		
1.4.2.		
Alla lysrör skall vara anslutna till HF-don.		
1.4.3.		
Strömställarna skall vara stora och av vipptyp och placeras med underkant högst 1000 mm över golv. Placeras intill dörrfoder på låssidan.		För att kunna nås av person i rullstol och lätta att hitta för personer med nedsatt orienteringsförmåga.
1.4.4.		
Ett vägguttag per rum skall placeras omedelbart under strömbrytaren.	Därutöver bör övriga vägguttag i lägenheten placeras 800 mm över golv.	För att kunna användas vid bl.a. dammsugning.
1.4.5.		
	Eluttag vid kökets bänkskiva placeras 1100 mm över golv eller på framsidan av överskåpens belysningsarmatur.	För att kunna nås från rullstol och för att inte hindra höjning och sänkning av skåp.
1.4.6.		
	Elcentral placeras med underkant 800 mm över golv och förses med automatsäkringar med vippkontakter och med jordfelsbrytare. Den bör vara infälld och placerad i hallen. Närhet till el vid lägenhetsentré, balkong/terrassdörr, som förberedelse för framtida installation av dörrautomatik och porttelefon.	
1.4.7.		
	Radiatorer bör var av slät typ som inte samlar damm och som är lätta att komma åt för rengöring (även på baksidan).	

1.5. VVS

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
1.5.1.		
Blandare skall vara av typ ettgreppsblandare.		Termostatblandare är i detta avseende ettgreppsblandare.
1.5.2.		
Diskho/tvättställ skall förses med ettgrepps- blandare. Produktalet av termostatblandare skall möjliggöra anpassningsåtgärder.	Termostatblandare i dusch/badkar bör vara försedd med vinge.	Se ovan.
1.5.3.		
För att diskbänk skall kunna användas av person i rullstol, måste avloppsrör och vattenlås dras in mot väggen. För att tvättställ skall kunna användas av person i rullstol, måste vattenlåset dras in mot väggen och avloppsröret antingen placeras i väggen eller intill vägg. Tvättstället skall vid behov kunna flyttas ut 200 mm från väggen, se alternativ A och B nedan.		Två alternativ möjliga.
		
Alternativ A	Alternativ B	
1.5.4.		
Skåp under diskho skall ha en bredd av minst 800 mm, hänvisning till SS 91 42 21.		

1.6. SCHAKT

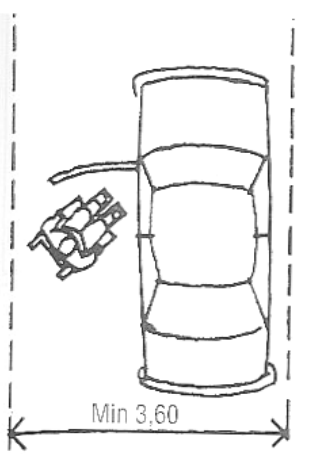
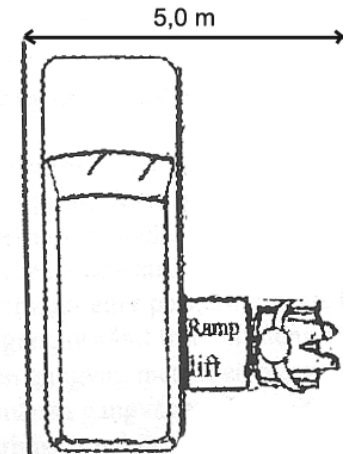
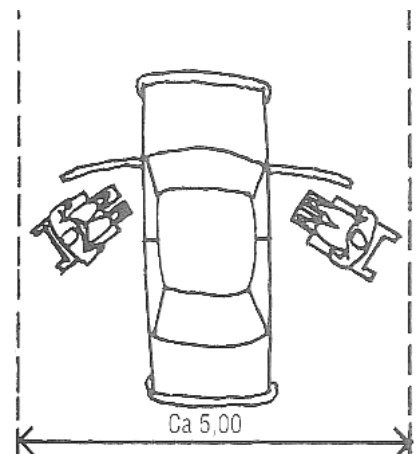
KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
1.6.1.		
Schakt får inte inskränka på vändytan för rullstolar. Enligt BBR 3:121 är minimikravet på vändmått 1300 mm, se figur 1.6.1.		 <p>Figur 1.6.1.</p> <p>Vändmättet krävs t.ex. för att kunna stänga lägenhetsdörren efter sig.</p>

2. UTEMILJÖ

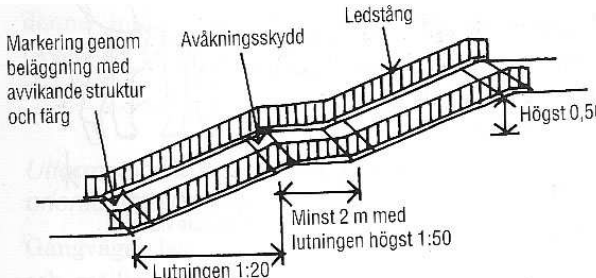
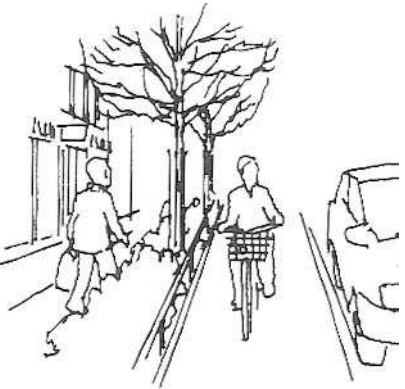
2.1. ANGÖRING

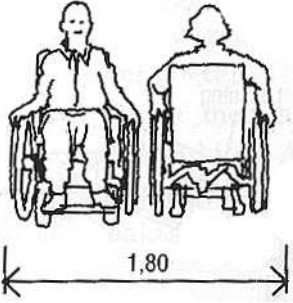
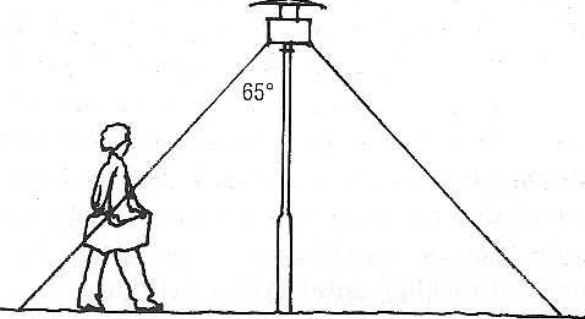
KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
2.1.1.		
Enligt BBR 3:122 skall en angörings- eller parkeringsplats för rörelsehindrads fordon kunna anordnas inom 25 meters gångavstånd från en byggnads entré. Ytlagret skall vara jämnt och hårdgjort.	Avståndet från angöringsplats till entré bör vara så kort som möjligt, helst inom 5 – 10 m.	

2.2. PARKERING

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
<p>2.2.1.</p> <p>Minst en parkeringsplats för rörelsehindrads fordon (besöksparkering) skall anordnas inom 25 meters gångavstånd från byggnadens entré (BBR 3:122). Därutöver skall boendeparkering för rörelsehindrads fordon kunna anordnas vid behov. Bredd på tväreställd handikapparkering skall vara minst 3,6 m och luta max 1:50 i längd respektive sidled, se figur A nedan.</p>	<p>Det bör finnas möjlighet att anordna minst en parkeringsplats för rörelsehindrads fordon med en bredd på 5,0 m för att möjliggöra parkering för fordon med sidoramp, se figur B och C nedan.</p>	<p>Om handikapparkering med bredd 3,6 m anordnas intill gångväg, kan 5,0 m uppnås om intilliggande ytor är utan hinder t.ex. plantering, räcken m.m. Bredd på handikapplats, trottoarer, vägbanor m.m. är praxis.</p>
 <p>Min 3,60</p> <p>A</p>	 <p>5,0 m</p> <p>Ramp lift</p> <p>B</p>	 <p>Ca 5,00</p> <p>C</p>

2.3. GÅNGVÄG

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
<p>2.3.1.</p> <p>De naturligaste och genaste gångvägarna skall vara tillgängliga.</p> <p>För att gångvägar skall kunna användas av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga skall de vara sammanhängande och utformade utan oväntade små nivåförändringar, ojämnheter eller låga hinder som är svåra att upptäcka, BBR 8:22.</p> <p>Ytskiktet på gångväg skall utformas på sådant sätt och med sådant material att risken för halkning eller snubbling begränsas, BBR 8:22</p> <p>Tvärlutning på gångväg, längd- och tvärlutning på vilplan och där gångvägen svänger, får lutning uppgå till max 1:50.</p>	<p>Gångvägar bör vara så plana som möjligt, längdlutning max 1:50 skall eftersträvas på längre sträckor. Vid större lutning kan ramp vara nödvändig.</p> <p>Ramp i gångväg bör ha:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lutning max 1:20 • max höjdskillnad per ramp 500 mm • vilplan min 2000 mm mellan ramper • bredd min 1300 m • material som är hårt och jämnt och som inte innebär risk för halka • markering med kontrasterande färg mot omgivande beläggning före och efter rampen på 400 – 800 mm • Ledstång och avåkningskydd på ömse sidor om ramp • väl belyst 	<p>Separat gång- och cykelväg bör eftersträvas.</p> <p>Det bör finnas en kännbar gräns mot omgivande ytor för synskadad person, som använder vit käpp.</p> <p>Skyltar bör ha lättläst text, vara lätta att upptäcka och får gärna förses med symboler för personer, som saknar förmåga att läsa text.</p>

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
<p>2.3.2.</p> <p>Bredden på gångvägen/trottoaren skall vara minst 1800 mm. Vid korta passager förbi trappor och stolpar minst 1300 mm. Vid vilplan och vänd/mötesplatser skall bredden vara minst 2000 mm. för att större rullstolar skall kunna vända, se figur 2.3.2.</p>		 <p style="text-align: center;">Figur 2.3.2.</p>
<p>2.3.3.</p> <p>Belysning skall vara jämn och av typ avskärmd armatur som sprider det mesta av ljuset nedåt, vilket minskar risken för bländning, se figur 2.3.3.</p>		 <p style="text-align: center;">Figur 2.3.3.</p>
<p>2.3.4.</p> <p>Postlådor, skyltar och stolpar skall placeras utanför gångstråk.</p>		
<p>2.3.5.</p> <p>Träd med ytliga rotsystem skall inte planteras i närheten av gång- och cykelväg. Beträffande växter, se ovan punkt 1.3.1.</p>		

3. BOSTADSKOMPLEMENT

3.1. SOPUTRYMME / ÅTERVINNINGSCENTRAL

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
3.1.1.		
Bostäder skall planeras så att förflyttnings-vägen mellan entré och sopusutrymme är tillgänglig och användbar för person med nedsatt rörelse och orienteringsförmåga, jmf. BVF 12.		
3.1.2.		
Sopnedkast/avfallsutrymme skall kunna nås av person i rullstol, jmf BBR 3:33. Sopnedkast/sopusutrymme för våtavfall placeras med underkant högst 1000 mm över golv/mark.		Förflyttningsvägen bör inte överskrida 25 meter.

3.2. GARAGE

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
3.2.1.		
Väg för förflyttning mellan garage och entré skall vara framkomlig för rullstol, BBR 3:122 och 3:123. Dörr och port, handtag och lås skall placeras och utformas så att de kan användas av personer med funktionshinder, BBR 3:125.	Förflyttningsvägen skall om möjligt vara klimat-skyddad. Garageport bör förses med automatisk dörröppnare som kan manövreras från bilen. Att bilar som är ombyggda för att passa rörelsehindrade ibland kan vara högre än vanliga bilar, bör beaktas.	Tunga dörrar, höga trösklar, krångliga lås etc. får inte hindra framkomligheten.

3.3. DÖRR

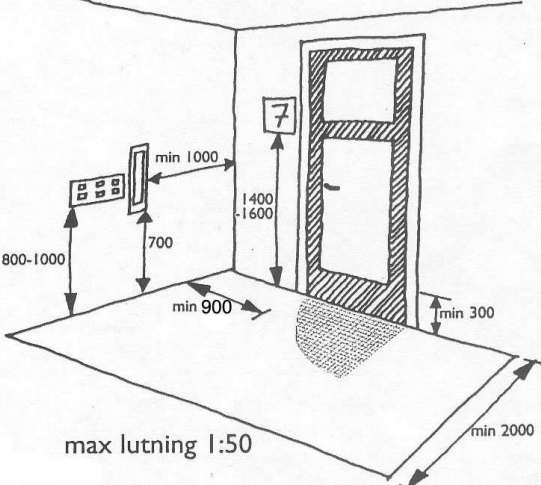
KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
3.3.1.		
Dörrens fria passagemått skall vara minst 800 mm, även om dörren endast kan öppnas 90°.		
3.3.2.		
Beträffande utformning av tröskel, se ovan punkt 1.2.2.		
3.3.3.		
Enhandsgrepp skall räcka för manövrering av dörrar.		Man ska inte behöva vrida låsvredet och trycka ner dörrtrycket samtidigt. OBS! BBR 8:231 – barnsäkerheten måste vara uppfylld.

4. ENTRÉ TILL BYGGNAD

4.1. RAMP

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
4.1.1.		
Minst en entré skall vara tillgänglig och kunna användas av personer med nedsatt rörelse – eller orienteringsförmåga, BBR 3:122. Byggnad skall utformas så att ramp inte behöver anordnas för att nå entrén. Vid större nivåskillnader skall lyftanordning finnas.		Kravet innebär att förflytningsvägar skall utformas så att personer i rullstol kan förflytta sig utan hjälp.

4.2. VILPLAN

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
<p>4.2.1. Framför entrén till flerbostadshus skall finnas ett hårdgjort vilplan, minst 2000 mm djupt och med max lutning 1:50, som sträcker sig minst 900 mm vid sidan om dörren på öppningssidan. Är ankomstriktningen från sidan, skall vilplanet sträcka sig 1500 mm vid sidan om dörren på öppningssidan. Se figur 4.2.1.</p>		
 <p>max lutning 1:50</p>		<p>Figur 4.2.1. Exempel på tillgänglig entré.</p>

4.3. KODLÅS OCH PORTTELEFON

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
4.3.1.		
Kodlås till flerbostadshus skall kombineras med nyckellås. Porttelefon skall placeras 800-1000 mm över mark. Porttelefon / kodlås till flerbostadshus placeras i anslutning till manöverreglaget för dörrautomatik. Se figur 4.2.1.	Porttelefonens knappar bör vara stora och markerade med upphöjd relief i ljushetskontrast samt punktskrift. Porttelefon bör förses med någon form av visuell signal.	Den visuella signalen skall visa för döva / hörselskadade personer att de har fått kontakt efter sitt anrop.

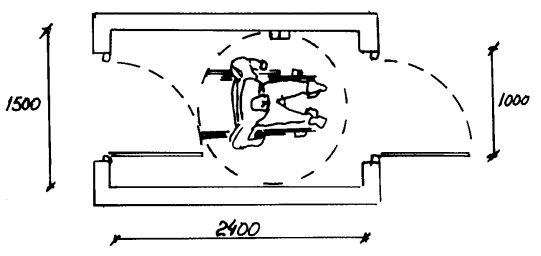
4.4. ENTRÉDÖRR

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
4.4.1.		
Entré till flerbostadshus skall vara tillgänglig för rullstolsburna och förses med dörrautomatik.		
4.4.2.		
Dörrens fria passagemått skall vara minst 800 mm, även om dörren endast kan öppnas 90°.		
4.4.3.		
I första hand skall dörrtyp användas som inte behöver tröskel. Behövs tröskel, skall denna ha samma nivå som golvet invändigt, utvändigt max. 20 mm nivåskillnad. Tröskel skall vara avfasad 20°.		Se kommentar punkt 1.2.2.
4.4.4.		
Entrédörren till flerbostadshus skall vara tydligt markerad mot fasaden med hjälp av ljushetskontrast i färgen. Avståndet från dörrens underkant upp till glasruta skall vara minst 300 mm.	Dörrens slagradie markeras med kontrast i färg och material eller förses dörren med sensor.	För att synskadade lättare skall upptäcka dörren och inte stå i vägen vid automatisk öppning av dörren.

4.5. SKYLTNING

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
4.5.1.		
Skytning skall ske med stor tydlig skytning sidan om entrédörren. Med detta avses att skylt skall ha tydlig ljushetskontrast mot husfasad. Text skall ha tydlig ljushetskontrast mot skyltens bakgrund.	Skytning bör kompletteras med mindre skylt i punktskrift (Braille skrift) och upphöjd relief bredvid dörren på handtagssidan, placerad på 1400 –1600 mm höjd. Skyltarna bör vara halvmatta och indirekt belysta var för sig.	

4.6. VINDFÅNG

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
4.6.1.		
Vindfång och slussar utformas så att det kan passeras med rullstol utan att båda dörrarna behöver öppnas samtidigt. Rullstol skall kunna vända i vindfånget. Se figur 4.6.1.		
		<p>Figur 4.6.1.</p> <p>Minimibredd vindfång, 1500 mm för utomhus-rullstol.</p>

4.7. BREVLÅDA

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
4.7.1.		
Om brevlådor finns i trapphus skall de sitta med underkant högst 600 mm och överkant högst 1200 mm över golv.		För att kunna nås av person i rullstol.

5. HISS OCH TRAPPA

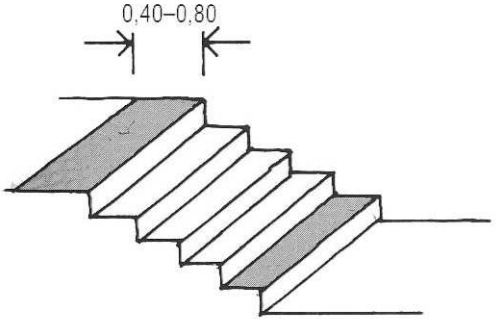
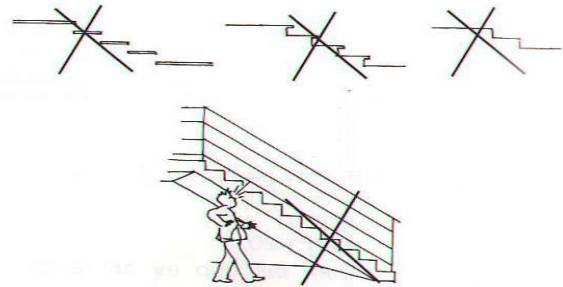
5.1. HISS

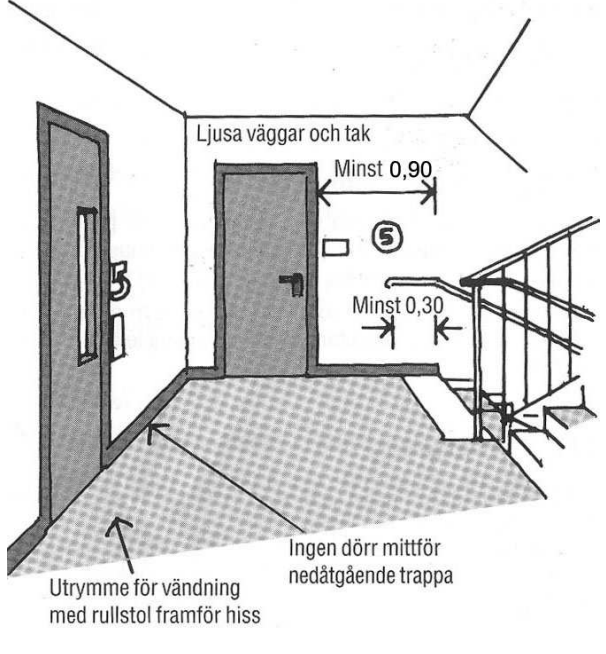
KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
5.1.1.		
Då hiss eller annan lyftanordning krävs för att bostäder eller lokaler skall vara tillgängliga för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, skall minst en hiss rymma en person som sitter i rullstol och en medhjälpare. I bostadshus med fler än fyra våningsplan, skall minst en hiss rymma sjukbår. I hus som har fler än tio våningsplan, skall ytterligare minst en personhiss finnas. Hissar skall vara anordnade så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan uppmärksamma när hisskorg stannat för av- och påstigning, BBR 3:124. Minimimåttet enligt Svensk Standard är 1100 x 1400 mm.	För att hiss skall medge transport av eldriven rullstol för utomhusanvändning och även bårtransport, rekommenderas en hiss med mått 1100 x 2100 mm.	Exempel på hissar som uppfyller kraven på invändiga korgmått finns i SS – EN 81-70. Exempel på lämpliga manöver- och signalorgan finns i SS – EN 81-70.
5.1.2.		
Hissdörrens fria passagemått skall vara 900 mm. Om slagdörr används skall den förses med dörrautomatik och sensorlist.	Skjuddörr eller teleskopdörr är att föredra.	

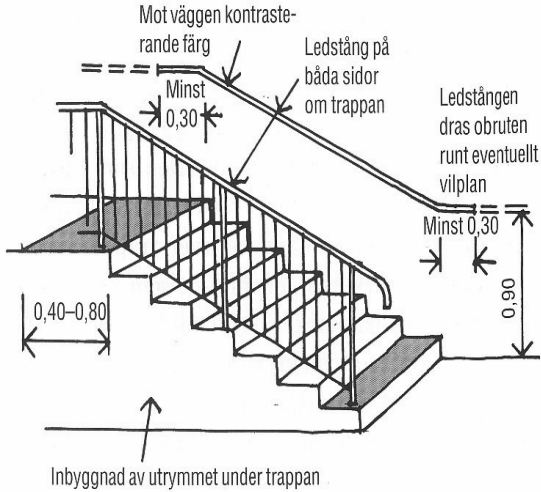
KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
5.1.3.		
Manöverpanel skall placeras med horisontella knapprader 800-1000 mm över golv. Knappars funktion / våningsnummer skall vara i upphöjd relief. Knapparna skall vara stora. Dörröppnare och andra manöverorgan skall vara i annan form än våningsknapparna.		
5.1.4.		
Ledstång skall finnas på en sida (motsatta sidan där manöverpanel är placerad) och placeras 900 mm över golv.	Ledstång skall om möjligt finnas på två väggar i hissen och placeras 900 mm över golv. Avbrott får göras vid manöverpanel och för nedfällbar sits.	
5.1.5.		
Hiss skall förses med nedfällbar sits.		

5.2 TRAPPA

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
5.2.1.		
	Trappor bör helst vara raka. Svängda trappor är svårare att gå i och innebär större risk för fallolyckor. Raka trapplopp underlättar också installation av trapphiss. Vilplan bör vara minst 1300 mm långa.	

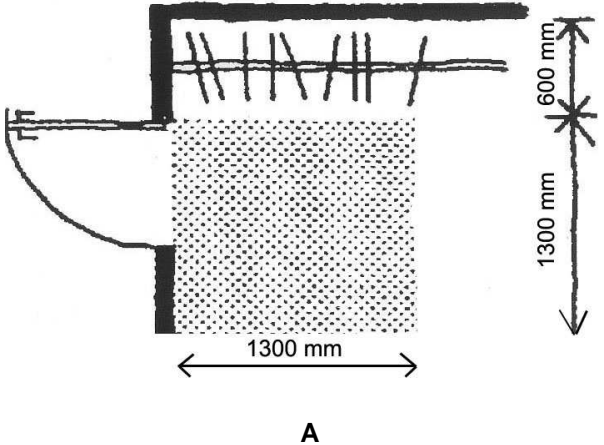
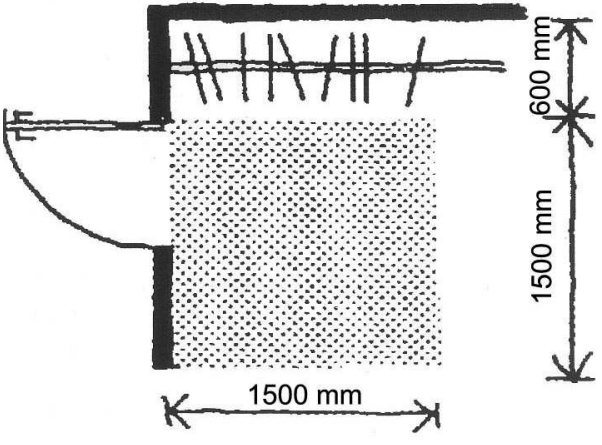
KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
<p>5.2.2. Nedersta och översta trappsteget på varje trapplopp skall markeras med färg i ljushetskontrast mot golv och trappa, så att synskadade kan uppfatta trappan, se figur 5.2.2.</p>		
		<p>Figur 5.2.2. Exempel på hur trappa skall markeras.</p>
<p>5.2.3. Utrymmet under trappor skall vara inbyggt eller avskärmat. Trappa skall ej ha trappnosar (snubbelrisk). Trappa skall alltid ha sättsteg. Se figur 5.2.3.</p>	<p>Enstaka trappsteg bör undvikas.</p>	
		<p>Figur 5.2.3.</p>

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
<p>5.2.4. Dörrplacering rakt framför nedåtgående trappa skall undvikas. Placeras ändå dörr på detta sätt skall trapplanets djup vara minst 2000 mm. Övriga dörrar på trapplanet skall placeras minst 900 mm från nedåtgående trappa. Se figur 5.2.4.</p>		<p>Måttangivelserna gäller oavsett om entré till lägenhet är direkt utifrån eller om lägenhetsentré är invändig (via trapphus).</p>
 <p>Ljusa väggar och tak</p> <p>Minst 0,90</p> <p>Minst 0,30</p> <p>Utrymme för vändning med rullstol framför hiss</p> <p>Ingen dörr mittför nedåtgående trappa</p>		<p>Figur 5.2.4. Exempel på utformning av trapplan.</p>

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER						
<p>5.2.5.</p> <p>Ledstång skall:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alltid finnas på båda sidor även då trappa ansluter mot vägg. • Även finnas vid låga fallhöjder. • Fortsätta minst 300 mm förbi översta / nedersta trappsteget och runt hörn och sluta insvängt mot vägg samt fortsätta utan avbrott runt vilplan. • Placeras 900 mm över golv/mark. • ha kontrasterande färg mot vägg. • ha rundat tvärsnitt för att vara lätt att greppa om. <p>Se figur 5.2.5.</p>	<p>Färdigt yttermått i mm för olika typer av ledstångsmaterial (enligt SS 83 12 05).</p> <table border="0"> <tr> <td>Trästång</td> <td>40, 45 eller 50 mm</td> </tr> <tr> <td>Stålrör</td> <td>30-50 mm</td> </tr> <tr> <td>Plattstång av stål med beklädnad</td> <td>30 eller 40 mm 40 eller 50 mm</td> </tr> </table>	Trästång	40, 45 eller 50 mm	Stålrör	30-50 mm	Plattstång av stål med beklädnad	30 eller 40 mm 40 eller 50 mm	
Trästång	40, 45 eller 50 mm							
Stålrör	30-50 mm							
Plattstång av stål med beklädnad	30 eller 40 mm 40 eller 50 mm							
		<p>Figur 5.2.5.</p> <p>Exempel på utformning av ledstång / räcke och trappa.</p>						

6. RUMSBUNDEN STANDARD

6.1. KAPPRUM / HALL I LÄGENHET

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
<p>6.1.1. Väggen bakom kapphyllan skall utföras så att kapphyllan lätt kan flyttas i höjdlid. Hyllor och backar skall vara utdragbara och flyttbara i höjdlid.</p>		
<p>6.1.2. För vändning med rullstol skall den fria ytan vara minst 1300 x 1300 mm, BBR 3:121, se figur 6.1.2.A.</p>	<p>För att underlätta byte mellan utomhus- och inomhusrullstol rekommenderas ett vändmått på 1500 x 1500 mm, se figur 6.1.2.B..</p>	
 <p style="text-align: center;">A</p>	 <p style="text-align: center;">B</p>	<p>Figur 6.1.2.A och B.</p>

6.2. INNERDÖRR

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
6.2.1.		
Dörrens fria passagemått skall alltid vara minst 800 mm, även om dörren endast kan öppnas 90°.		Val av dörrtyp är avhängigt att det fria måttet på minst 800 mm uppnås (d.v.s. K9 eller K10-dörr kan användas beroende på rummets utformning och dörrens placering).
6.2.2.		
Innerdörrar skall inte ha tröskel. Badrum får förses med välvd, luftfylld gummitröskel eller någon annan lösning som är lätt överkörningsbar för rullstol och/eller rollator, se figur 6.2.2.		
		Figur 6.2.2. Välvd gummitröskel.

6.3. INREDNING

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
6.3.1.		
Skåpdörrar skall kunna förses med bygelhandtag och öppnas minst 90°. Skåp i hörn placeras på sådant sätt att hyllor/korgar lätt kan tas ut fullständigt.	Välj gångjärn som kan öppnas minst 135°.	Städsåp kan placeras i hall eller kök.
6.3.2.		
	Fönsterbeslag bör placeras högst 1200 mm över golv. Fönsterbröstning bör vara max 800 mm så att sittande person kan se ut.	Vid behov av automatisk fönsteröppnare skall barnsäkerhetsspärr kunna demonteras.

6.4. KÖK

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
<p>6.4.1.</p> <p>Köket skall utformas som rakt kök (A), vinkelkök (B), parallellkök (C) eller U-kök (D), se figur 6.4.1.</p>		<p>För att kök skall kunna fungera för person i rullstol behövs stora fria ytor framför köksinredning. Inredningen bör vara sammanhängande och disponerad så att matvaror och köksredskap endast behöver förflyttas korta sträckor och så att man slipper lyfta över öppna ytor.</p>
<p>Figur 6.4.1. Exempel på kök.</p>		
<p>6.4.2.</p> <p>Beträffande minimiått vid matplats, se respektive kökstyp, se figur 6.4.1.</p>		
<p>6.4.3.</p> <p>Golv matta skall vara heltäckande, indragen under inredningen samt uppdragen på väggen.</p>		

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
6.4.4.		
Beträffande skåpdörrar, se punkt 6.3.1.		
6.4.5.		
Kylskåp skall ha avställningsyta intill handtagssidan samt hänga samman med övriga köksutrustningen (diskbänk, arbetsyta, spishäll).		För att undvika lyft över öppna ytor. Närheten till matbordet är viktig.
6.4.6.		
Kyl och frys skall kunna placeras var för sig.		Möjliggör för rullstolsburen att nå i både kyl och frys. Kan innebära att städskåp måste placeras i annat utrymme.
6.4.7.		
Lämpligt högskåp skall finnas som möjliggör byte till hällspis och inbyggnadsugn om detta inte sättes in från början.	Inredning bör från början föras med hällspis och inbyggnadsugn med sidohängd lucka och möjlighet till varierbar höjdplacering. Ugn bör ha avställningsyta intill öppningssidan och en utdragsskiva under ugnen som tål minst 200° värme.	Kostnad vid framtida bostadsanpassning till hällspis och inbyggnadsugn minskas om lämpligt högskåp finns.
6.4.8.		
Arbetsytan mellan spis och disklåda skall vara minst 800 mm lång, SS 91 42 21.	Utöver minimikravet på arbetsyta bör finnas bänkyta för matberedare och mikrovågsugn.	Minimikrav på arbetsyta för att göra denna användbar för person i rullstol.

6.5. HYGIENRUM

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
6.5.1.		
Ett hygienrum per bostad skall utformas så att man kan göra fritt 900 mm på båda sidor om toalettstolen och med ett fritt vändmått på 1300 mm framför toalettstolen, för rullstol, se figur 6.5.4.		För att kunna användas av rullstolsburen person som behöver hjälp på båda sidor om toalettstolen.
6.5.2.		
Det skall finnas plats för att flytta ut handfatet 200 mm från vägg och 200 mm från hörn. I bostad i flera plan gäller kraven det "tillgängliga planet".		För att handfatet skall kunna användas av person i rullstol.

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
<p>6.5.3. Förstärkning skall göras i väggar 500 – 1000 mm över golv för ev. montering av armstöd vid toalettstolen.</p>		För att underlätta och minska kostnaden för framtida bostadsanpassning, kan med fördel hela väggen förstärkas vid toalettstol och dusch.
<p>6.5.4. Väggen skall förstärkas så att duscharmaturen och stödhandtag kan monteras 300-1000 mm från hörn, och 800-1600 mm över golv, se figur 6.5.4.</p>		Denna placering av duscharmaturen gör det lättare för den boende och för en hjälpare att nå reglagen. Se ovan.
<p>6.5.5. Minst ett hygienutrymme skall möjliggöra toalettbesök för en person som sitter i rullstol och vara så utformat att det efter ändring finns plats för medhjälpare och separat duschplats, om sådan saknas från början, BBR 3:221.</p>		
<p>6.5.6. Tvättstuga skall vara tillgänglig och kunna användas av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, BBR 3:23. Om bostad saknar tillgång till tillgänglig och användbar tvättstuga, skall plats finnas i bostaden för tvättmaskin och torktumlare bredvid varandra, antingen i hygienrum eller i grovkök.</p>		I tvättpelare blir luckorna i både tvättmaskin och torktumlare svåra att nå, både för rullstolsburna och för personer med gångsvårigheter. Kombimaskin godtas.

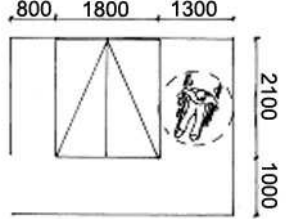
Figur 6.5.4.

Hygienutrymmen, exempel på lösningar.

6.6. KLÄDKAMMARE OCH FÖRRÅD

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
6.6.1.		
Klädkammare skall ges en minsta fri bredd av 1200 mm, SS 91 42 21. Dörren skall ha ett fritt passagemått på minst 800 mm, även om dörren endast kan öppnas 90°. Plats skall finnas i bostaden för att placera fristående förvaringsskåp som ersätter det förvaringsutrymme som försvinner om inredningen måste plockas bort på ena sidan för att uppfylla kravet på fri bredd.		Fri bredd = rummets bredd minus inredningens bredd. Klädstång räknas som 500 mm. Fristående förvaringsskåp skall kunna placeras så att övriga utrymmeskrav enligt detta program uppfylles. Alla dörrar, även till klädkammare och förråd, måste ha ett fritt passagemått på minst 800 mm för att kravet på tillgänglighet och användbarhet skall tillgodoses. Annan dörrtyp kan övervägas, t.ex. skjutdörr, för att spara utrymme i rummet.
6.6.2.		
Klädstänger och hyllor skall kunna ändras i höjdlöd.	Bör monteras på skenor som medger förflyttning i höjdlöd.	
6.6.3.		
Förråd skall göras tillgängligt för rörelsehindrad, BBR 3:23.	Förråd bör samlas på ett ställe nära bostaden.	

6.7. BOSTADSRUM

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
6.7.1.		
Ett sovrum per lägenhet skall medge utställd sängplacering, så att man kan nå sängen med rullstol från minst en sida och med ett vändmått på minst 1300 mm, se figur 6.7.1.		
		Figur 6.7.1. Minimimått sovrum.
6.7.2.		
I bostadsrum skall man kunna köra fram till fönster sittande i rullstol.		
6.7.3.		
	Vardagsrum bör vara minst 20 m ² . Bredden bör vara minst 3800 mm med hänsyn till bättre rörlighet. I bostad om 1 rum och kök bör rummet göras minst 22 m ² .	

6.8. BALKONG / UTEPLATS

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
6.8.1.		
	Bostad bör förses med balkong med minimått 1800 x 2100 mm eller uteplats med minimått 2100 x 3000 mm.	
6.8.2.		
	Räcke på balkong / uteplats bör vara genombrutet eller med glasöverdel så att sittande person kan se ner.	Obs! BBR 8:231 – barnsäkerheten måste vara uppfylld.
6.8.3.		
I första hand skall dörrtyp användas som inte behöver tröskel. Behövs tröskel, skall denna ha samma nivå som golvet invändigt, utvändigt max. 20 mm nivåskillnad. Tröskel skall vara avfasad 20°. Tröskel mot altan / balkong kan kräva nivåskillnad som en fuktskyddsåtgärd. I sådant fall skall detta vid behov kompenseras med t.ex. trätrall.		

7. FÄRGSÄTTNING

KRAV	REKOMMENDATION FÖR BÄTTRE ANVÄNDBARHET	KOMMENTARER
7.1.		
	Golvsocklar, dörrar och dörrfoder bör ges en färg i ljushetskontrast mot omgivningen. Vägg i slutet av korridor bör ha en färg som avviker mot övriga väggar. Pelare, trappor, stolpar och andra hinder i gångvägen som utgör risk för olyckor, bör markeras med färg i ljushetskontrast mot omgivningen. Gångstråk bör markeras taktilt och med färg i ljushetskontrast mot omgivningen.	